

Willen we eenige eerdere genoemde ord van God, waar centrale plaats te dezen moet Christen-wonen.¹⁾ Vorigen jare verelden door Roel de van E. Voor het dubbele voorvillen zijn en zien van dezen tijd met een vers „De arschijnlijkheid zal vermoedelijk prons op te nemen.

EEKT

dig woord, verdrukten, kood U bukten, un zei nen woorden; maar Gij, nooit hoorde!

einen zijn agen, meschijn dagen:

er. De tijd anden, uwigheid en schande.

ar ven. ar, vil ontvouwen.

gedicht één of twee derstellen we, niet

et worden, wordt classe.

ergangen classe toe ind nyet gevattit in den naesten classe, oeten dueren.

arderwyck vuyt behultes van Barne en huysluyden toe daer op door een nus Alberti, diener t worde, ende dat den schultes, dat Nykercken, belas schultes scryfftyllyk op dat eerstdagen die van Harder-

roningensis wordt lasse, de wyle men rnspyck tegens die

Dorthe noch nyet, wordt Winandus dat hy die confir verrichte op dat testvolgende classe, synde van de staet hebben samptelike in een taemelike

al geholden worden ik und sal die sel dach aensien die

op die meeste plaetemeente vergaderi het aventmael des n classe voor guet en toe minsten des er naeste plaetsen rdt vuytgedeeft op etliche kerspelluy mede te commu a, bish soe langhe, rgen, darmede sie muegen.

rum sindt die broecheiden.

TERIUS, praeses. ARIUS, assessor. RTI, scriba.

gemakkelijk onder woorden kunnen brengen wat ze eigenlijk hebben gelezen. Wel zal hun misschien een meer of minder scherpe indruk bijgebleven zijn van gelaten Godsbeïrouwen; van Christen-eenvoud die de kleinen zoekt. Het stilvoortschrijdend rhythme en de eenvoudige bouw van het geheel en de deelen zullen op hun wijze hartoe hebben bijgedragen.

Nu zou het niet goed zijn, als we met deze of andere oppervlakkige impressie ons tevreden stelden. Een dichter die iets te zeggen heeft verdient beter. En zeker, wanneer hij bidt.

Waarom bidt hij? Allereerst om in eenvoudigen taal te mogen spreken tot armen en verdrukten. De schijnbare doorzichtigheid van deze bede ontlaats ons niet van de verplichting zoo mogelijk vast te stellen, wie met die armen zijn bedoeld. Allen die een schamel deel van 's werelds rijkdom hebben ontvangen? Deze veronderstelling achten we niet aannemelijk, o.a. om de tegenstelling met „die nimmer voor U bukten”, welke de eerste strophe beheerscht en, kruisgewijze zich uitwerend, de beide volgende in evenwicht houdt.

Uitgaande van die tegenstelling zijn we geneigd te zeggen: dan doelt de dichter zeker op hen die voor God wél bukten, de geloovigen. En we herinneren ons, dat ook de Heiland spreekt van „kleinen”⁴⁾; „armen van geest” noemt Hij hen⁵⁾; ook voorspelt Hij hun verdrukking.⁶⁾

Toch geven we ook deze gedachte prijs. De geringe waarschijnlijkheid dat Gods kinderen zonder meer armen, verdrukten, de kleinen zouden heeten wordt door het „hulpelooze vragen” en „de dorste levens” in de derde strophe, dunkt ons, afgevoelen.

Zijn het dan toch de armen in den gangbaren zin van het woord op wie de dichter Gods gunst doet dalen? Een voorstelling, vaag begeleid door die van geloovige armen? Het is mogelijk.

Maar een Schriftuurlijke gedachte hier te vinden is ons niet mogelijk. Het is niet geheel en al ondenkbaar, dat de dichter voor de hier aangebrachte onderscheidingen weinig sympathie gevoelt. En toch, poëzie, die woorden van den Heiland tot motto draagt (men lette op den titel) moet een Schriftuurlijke analyse kunnen doorstaan. Ze zal dat kunnen, voor zoover de dichter bij de Schrift leeft.

Is het alzo niet zeer duidelijk welke categorie van zijn medemenschen de dichter begeert te bereiken, daar staat tegenover een scherpe karakteristiek van hen tot wie hij zich niet richten wil. De trotschen, die hij vroeger door zijn lied heeft „bekoord”. (Hoe goed gekozen is dit laatste woord, tegenover het praegnante „spreekt”!).

Nu zouden we een palinodie, een dichterlijke herroeping, verwachten. De dichter-profeet zal nu tot die onbulgzamen spreken „als de woorden Gods”⁷⁾. Maar ziehier het bevreedende: in plaats daarvan neemt hij de deemoedige houding aan van een die zich niet vermeten wil Gods werk te doen. In den trant van het: „Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen naam geef eere...”⁸⁾ Doch de door den Geest gedreven dichter zegt: „zoo zal ik den overtreders Uwe wegen leeren”.⁹⁾ Zulk een dichter heeft den negen en veertigsten Psalm gezongen.

„Laat mij maar met de kleinen zijn”. De kleur of de schakeering van dit krachteloze „maar” vast te stellen is niet eenvoudig. Het moet hier, dunkt ons, den berustenden ootmoed accentueeren van een dichter wiens verlangens niet hooger gaan dan tot een zijn met de kleinen. En waarom wil hij dat? Om den broeder die nederig is te leeren roemen in zijn hoogheid?¹⁰⁾ Om „hulpelooze vragen” — van een die de zalving van den Heilige heeft! — te beantwoorden? Ach neen: „En maal zal Uw zonneshijn ook in de dorste levens dagen”.

Als over de dorste levens die zonneshijn opging, was Jesaja's oproep „tot de wet en tot de getuigenis!”¹¹⁾ overbodig geweest. Maar misschien is het ons geoorloofd aldus vrij te parafraseeren: zelfs onder de dorste levens zijn er, waarover Gods glans opgaat.

Toch wordt de zin daardoor nog niet Christelijk. Nog steeds nemen we namelijk aan, dat de gedachten van den dichter zich in deze richting bewegen. En wil men dit redden door de interpretatie „dor naar wereldschen maatschap”, dan is toch nog altijd het pad des rechtvaardigen hier een schijnend licht.¹²⁾ Hier is hem het licht getuigd.¹³⁾

De vierde strophe, het blijkt reeds uit de inter-

4) Vgl. Grosheide op Matth. 18:6.
5) Matth. 5:3. In Luc. 6:20 staat de zaak iets anders: „En Hij, Zijne oogen opslaan over Zijne discipelen, zide: Zalig zijt gij, armen”.

6) Joh. 16:33.
7) 1 Petr. 4:11.
8) Psalm 115:1.
9) Psalm 51:15.
10) Jac. 1:9.
11) Jes. 8:20.
12) Spr. 4:18.
13) Psalm 97:11.

Hier te gnoover kan men zich niet beroepen op 2 Petr. 1:19. Indien we met Greijdanus (K. V.) moeten denken aan licht in het bewustzijn of hart der geloovigen voor hunne verschillende omstandigheden en gevallen, veronderstelt het geen „ciamalig” feit, noch werkeloos wachten. Ziet het op den dag van 's Heeren komst, dan gaat toch de Morgenster niet op in dorre harten.

punctie, mag van het voorafgaande niet worden losgemaakt. Toch is hiermede nog niet het antwoord gevonden op de onontwikkbare vraag: waarom de dichter geen haast heeft. Met spreken tot de kleinen? Vooral gezien de laatste strophe, aarzelen we deze voor de hand liggende verklaring te aanvaarden. Veeleer schijnt het ons, dat de dichter, voortdurend op de stemming der voorafgaande verzen, zijn oorspronkelijk motief, althans ten deele loslaat, eigen leven met dat der kleinen vereenzelvigt om nu voorts geduldig te wachten op de ure van zijn dageraad.

Thans is de tijd den dichter uit de handen gegleden, blijkbaar in zijn hopen op Gods eeuwigheid. Een „polaire spanning” tusschen tijd en eeuwigheid moge zijn naar den geest van Barth, ze is niet naar den Geest van Christus, die wil dat de Zijnen, den tijd uitkoopende, zich zullen haasten tot de toekomst van den dag Gods.¹⁴⁾

Hier, in Zijn en onzen tijd, maakt God het geloof niet te schande.

De dichter stelt zich intusschen tevreden met deze zijn „stilte” en „armelijk vertrouwen”.

Leg mij in eenzaamheid ter ruste,
En bed mij in Uw stilte, Heer;

Ik ben te zwak Uw woord te dragen,
Ik ben te moe Uw wil te doen;

„In de Engte” heet het gedicht, ook uit dit bundeltje, waaraan deze verzen zijn ontleend. Is de stilte in ons vers met die stilte vergelijkbaar, dan mogen wij aan 't Christelijk „stil houden” van de ziel¹⁵⁾ niet denken. Dat geloof is rijk¹⁶⁾ en verstaat geen spreken over armelijk vertrouwen. Want het bezit den Christus en Zijn wil.

Bij Roel Houwink is het: ontvowing van Gods wil als belooning voor, althans gevolg van het bewaren der liefde.

Christus zegt, vlak omgekeerd: „Indien gij mijne geboden bewaart, zoo zult gij in mijne liefde blijven.”¹⁷⁾

Reeds het woordje „wel” typeert den geest dezer religiositeit. Zoo natuurlijk zulk een woord klinkt in den mond der Homerische helden, die over het bestel der goden gaarne spreken met een verzwakend „pou”¹⁸⁾, zoo weinig past het op de lippen van een, die het profetische woord gelooft „dat zeer vast is”¹⁹⁾.

Een gedicht als dit staat en valt met zijn strekking. Stellig ook in het oordeel van zijn auteur. Bestudeering van rhythme en taalplastiek plaats, meenen we, niet voor bijzondere verrassingen. Er staan gedichten in deze verzameling (een enkel komt nog ter sprake), die we veel sterker achten van visie en taalbeheersching. Toch heeft ook dit dichterlijk gebed genoeg eenvoudige zeggingskracht om schoon te kunnen heeten, zoo het een gebed is naar den wil van God. Mocht daarentegen onze analyse in hoofdtrekken juist zijn, dan is aan den eersten schoonheidseisch niet voldaan.

En mocht iemand in den naam der schoonheid er tegen protesteeren, dat een gedicht, een gebed nog wel, zóó kritisch wordt ontleed, dan vragen we: komt het er bij poëzie minder op aan dan bij een dogmatische verhandeling of een predikatie, of er recht gesproken wordt van God? Al spreekt het ook vanzelf, dat men in den regel bij het lezen van gedichten meer intuïtief te werk zal gaan en minder aandacht schenken aan de bijzonderheden, de Calvinist weet dat door een Schriftuurlijk toelustend luisteren het „genieten” van een geestesvoortbrengsel niet wordt vergald, maar veel meer gezuiverd en verdiept.

K

- 14) Ef. 5:16; 2 Petr. 3:11 en 12.
15) Psalm 131:2.
16) Jac. 2:5.
17) Joh. 15:10.
18) Bv. Ilias I. 178; Od. VI, 190.
19) 2 Petr. 1:19.

tie iemand beweren: er zijn er, die aan zulk zelf-onderzoek geen behoefte meer gevoelen.

Maar — is daarmee gezegd, dat zulke menschen zichzelf in dezen zin niet meer behoeven te beproeven?

Immers neen.

Juist die menschen, die voor zichzelf geen behoefte gevoelen aan zelfonderzoek, zou men, staande op het standpunt, dat ik meen te moeten bestrijden, zeer ernstig tot zulk een onderzoek moeten opwekken en zeggen: „pas op, ziet toe, dat ge u niet vergist”.

Wie meent, dat hij als Dienaar des Woords de gemeente tot deze zelfbeproeving moet aansporen, die zal dat elken Zondag weer moeten doen; en als hij elken dag preekt, zou hij het elken dag moeten doen.

Ook zou hij niet het recht hebben om bij die opwekking iemand uit te zonderen.

Daaruit vloeit voort, dat feitelijk heel het leven van een kind van God in dat zelfonderzoek zou moeten opgaan.

Ik kan mij voorstellen, dat iemand, dit lezende, geneigd is te zeggen: maar dat is onzin; natuurlijk willen wij dat niet.

Maar dan bid ik hem om toch eens ernstig er over na te denken of dat toch niet werkelijk zoo is.

Als ik (om het belang der zaak zeg ik het nog eens) als ik op voorbereidingszondag b.v. de gemeente zou moeten opwekken om zichzelf te onderzoeken of haar geloof wel echt is en of zij dus werkelijk recht heeft om Avondmaal te houden, waarom zou ik diezelfde opwekking dan niet elk oogenblik van iemands leven tot hem moeten doen uitgaan?

Want een „echt” geloof heb ik toch niet alléén noodig op Avondmaalszondag, maar evengoed elk ander oogenblik van mijn leven; al was het alléén maar hierom, dat ik elk oogenblik sterven kan.

Inderdaad, op het standpunt van hen, wier opvatting over zelfbeproeving ik meen te moeten bestrijden, moet ten slotte heel het leven in die zelfbeproeving opgaan.

En daardoor zal de ontplooiing van het leven des geloofs, het leven, waartoe ik met Christus opgewekt ben, moeten schade lijden.

Waar op die manier de vraag naar eigen behoudenis in het middelpunt gezet wordt, daar zal gebroken moeten worden de energie, waarmee Gods kind zich moet werpen op het naspeuren van Gods geboden en de verwerkelijking daarvan in zijn leven.

Het vorstelijk ingaan in Gods paleis om te staan voor den troon en daar uit des Heeren hand te ontvangen Zijn bevelen, zal plaats maken voor het als een bedelaar staan op den drempel, met de vraag in het hart: zou ik, zou ik wel mogen binnengaan?

Het lijkt mij toe, dat het gebrek aan bezieling om in heel het leven Gods geboden tot gelding te brengen, voor een niet gering deel daaruit is te verklaren, dat men niet leeft uit het geloof, maar dat geloof zelf tot middelpunt van zijn leven maakt.

Tegelijk wordt op deze wijze ons leven zoo arm.

D. v. D.

HET BOEK VAN DE WEEK

Licht en Luchter.

„Licht en Luchter”. — Uitgave van den Bond van Meisjes-Vereenigingen op Geref. Grondslag in Nederland. (124 blz.).

Het is wel een heel bijzonder werkje, hetwelk de Meisjesbond nu heeft uitgegeven. Wij doelen hiermede nu eens niet op de wijze van uitvoering door den niet genoemden drukker. Neen, wij hebben het oog op het karakter van dit boek in vergelijking met al de andere uitgaven die de Meisjesbond in den regel doet verschijnen, meestal toch leidraden e.d. te gebruiken bij den wekelijkschen arbeid op de vergaderingen der vereenigingen en bij de voorbereiding voor die vergaderingen door de leden der vereenigingen. Van dat soort uitgaven nu is dit boekje geheel en al onderscheiden. Het wil er ook van onderscheiden zijn. Het titelblad geeft daarvan uitdrukkelijk getuigenis door te zeggen dat het is samengesteld „ter gedachtenis” van de „Eere-Presidente H. S. S. Kuyper”.

Wanneer wij ons afvragen of dit doel: het leven-dig houden niet alleen, maar ook en daarin het eeren van de nagedachtenis van Meijuffrouw H. S. S. Kuyper, met dit boek is bereikt, dan zijn wij geneigd daarop een volmondig ja te antwoorden. Het is o.i. niet alleen een bijzonder, maar ook een wonderschoon boekje geworden.

Wij mogen wel allereerst het bestuur van den Gereformeerden Meisjesbond, op wiens verzoek dit boek werd samengesteld, dankbaar zijn voor zijn initiatief en voorts ook voor zijn besluit om de „samenstelling” (een te bescheiden woord, in dit geval!) te leggen in de handen van Mej. J. H. Kuyper. Wie zou dat beter hebben kunnen doen dan de Zuster, die zoo veel jaren lang met Mej.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Zelfbeproeving.

IV.

In den weg der „Zelfbeproeving”, zooals men zich die onder ons veelal voorstelt, zal men de gezochte zekerheid niet kunnen vinden.

Dat is mijn eerste bezwaar bij de hierbij gevolgde methode.

Mijn tweede bezwaar is dit, dat men Gods kinderen daardoor tegenhoudt op den weg des geloofs en remt de ontplooiing van het nieuwe leven.

Ik bedoel daarmee dit.

Als men eenmaal als eisch stelt, dat men zijn geloof op zijn echtheid moet onderzoeken, om in dien weg zekerheid te krijgen omtrent het feit, dat men wel waarlijk deel aan Christus heeft, dan stel ik mij de vraag: wanneer mag men dan ophouden met zichzelf aldus te toetsen?

Onlangs hoorde ik bij een debat over deze quaes-